

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 2 maja 2024 r.

Pozycja 37

POSTANOWIENIE z dnia 11 kwietnia 2024 r. Sygn. akt P 11/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bartłomiej Sochański – przewodniczący
Jakub Stelina – sprawozdawca
Wojciech Sych
Michał Warciński
Rafał Wojciechowski,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 11 kwietnia 2024 r., pytania prawnego Sądu Rejonowego w Sierpcu:

czy „art. 290 § 2 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny w zakresie, w jakim nakłada na sąd obowiązek zasądzenia nawiązki w wysokości podwójnej wartości drzewa”, jest zgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło większością głosów.

UZASADNIENIE

I

1. Postanowieniem z 16 sierpnia 2021 r. (sygn. akt II K 184/21) Sąd Rejonowy w Sierpcu, II Wydział Karny (dalej: sąd), zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, czy art. 290 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (obecnie: Dz. U. z 2024 r. poz. 17; dalej: k.k.) w zakresie, w jakim nakłada na sąd obowiązek zasądzenia nawiązki w wysokości podwójnej wartości drzewa, jest zgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji.

1.1. Pytanie prawne zostało przedstawione na tle następującego stanu faktycznego i prawnego.

Straż Leśna jako oskarżyciel publiczny skierowała do sądu akt oskarżenia przeciwko D.R., któremu zarzucono popełnienie czynu polegającego na dokonaniu wyrębu i kradzieży piętnastu dębów (5,565 m³ drewna) o wartości 2778,69 zł, na szkodę Skarbu Państwa-Lasów

Państwowych Nadleśnictwa P., które zakwalifikowano jako przestępstwo z art. 290 § 1 w związku z art. 278 § 1 i 3 k.k. W ramach aktu oskarżenia Straż Leśna wniosowała o wydanie wyroku bez przeprowadzenia rozprawy i wymierzenie oskarżonemu kary 5 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonywania na okres próby 2 lat, orzeczenie środka karnego (nawiązki) z art. 290 § 2 k.k. w wysokości 5557,38 zł oraz zasądzenie kosztów postępowania.

Jak ustalił sąd, drzewo skradzione przez oskarżonego zostało odzyskane.

1.2. Zdaniem sądu problem konstytucyjny wynikający z zakwestionowanego art. 290 § 2 k.k. polegał na nadmiernym przysporzeniu w majątku pokrzywdzonego czynem zabronionym kosztem nieproporcjonalnego uszczuplenia majątku sprawcy czynu, w sytuacji, gdy pokrzywdzony otrzymał nawiązkę od skazanego, a jednocześnie odzyskał skradzione drzewo. Zgodnie bowiem z kwestionowanym art. 290 § 2 k.k., „w razie skazania za wyrąb drzewa albo za kradzież drzewa wyrąbanego lub powalonego, sąd orzeka na rzecz pokrzywdzonego nawiązkę w wysokości podwójnej wartości drzewa”.

W ocenie sądu dla rozstrzygnięcia wątpliwości konstytucyjnych nie bez znaczenia jest fakt odzyskania skradzionego drzewa, ponieważ „[t]ym samym, w jakimś sensie, pokrzywdzony Skarb Państwa nie został pozbawiony samego drzewa, co czyni tezę o szkodzie nieuprawnioną. O ile można uznać, że powstała szkoda w drzewostanie, to już czynności z 15 marca 2021 r. [tj. zidentyfikowanie i zatrzymanie skradzionego drewna] wykluczają tezę o szkodzie w drzewie, jako potencjalnym towarze będącym przedmiotem obrotu. Jeśli zatem organom ścigania udało się odzyskać skradzione wycięte drzewo, to Sąd Rejonowy wyraża wątpliwości, czy orzekanie o nawiązce w podwójnej wartości drewna, przy założeniu, że ma być ona środkiem kompensacyjnym, nie jest sprzeczne z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji RP” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 4).

Zdaniem sądu założeniem instytucji nawiązki jest kompensata szkody, co uprawnia wskazanie art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji jako wzorca kontroli, ponieważ ochronie na tej podstawie podlega również majątek sprawcy przestępstwa z art. 290 § 1 k.k. Jak stwierdził sąd, środki kompensacyjne, w tym nawiązka, stanowią ingerencję w majątek oskarżonego. Ingerencja taka może być, zgodnie z wymogami wynikającymi z art. 31 ust. 3 Konstytucji dopuszczalna, jednak według sądu „nieproporcjonalne staje się takie ukształtowanie prawa, które daje pokrzywdzonemu możliwość nadmiernego odniesienia korzyści z tytułu naruszenia jego prawa. Nawiązując do przedmiotowej sprawy, stać się tak może zarówno w przypadku zasądzenia nawiązki w wysokości przewyższającej wartość drzewa wyrąbanego albo skradzionego wyrąbanego lub powalonego, ale również w sytuacji, w której na skutek np. działań organów ścigania udało się zatrzymać drzewo w celu zwrotu pokrzywdzonemu” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 7). Sąd uznał, że żadna ze wskazanych w art. 31 ust. 3 Konstytucji wartości usprawiedliwiających ograniczenia nie znajduje zastosowania. Sąd przyjął m.in., że „instytucja nawiązki z art. 290 § 2 k.k. (w podwójnej wartości drzewa) nie jest niezbędna w demokratycznym państwie dla ochrony środowiska, skoro istnieją już środki, które mają za zadanie przeciwdziałać wyrębowi drzewa w lesie albo kradzieży drzewa wyrąbanego lub powalonego” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 9).

Uzasadniając zarzut naruszenia zasady słusznego i sprawiedliwego odszkodowania (art. 2 Konstytucji), sąd stwierdził, że „przyznawanie pokrzywdzonym uprawnienia do obligatoryjnego zasądzania nawiązki w aż podwójnej wartości drzewa, stanowi nieuprawnione faworyzowanie interesów właścicieli lasów. Co warte podkreślenia, szkoda w drzewie, poprzez jego kradzież lub wyrąb, stanowi i tak uprzywilejowaną dla pokrzywdzonego postać czynu, skoro stanowi on przestępstwo niezależnie od wartości drzewa i jest ścigany z oskarżenia publicznego. Cały więc ten zespół cech uprawnia zarzut o szczególnym uprzywilejowaniu pokrzywdzonego przestępstwem. Przepis art. 290 § 2 k.k., nie realizuje idei sprawiedliwości

rozumianej jako dążenie do zachowania równowagi w stosunkach społecznych oraz powstrzymywanie się od kreowania nieusprawiedliwionych przywilejów dla wybranych grup obywateli” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 9-10). W związku z tym sąd uznał, że kwestionowany przepis narusza art. 2 Konstytucji ze względu na arbitralność przyjętego rozwiązania, co jest dowodem, „że przepis art. 290 § 2 k.k. jest jedynie przeniesioną w realia współczesne karą prywatną” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 10).

2. Pismem z 27 października 2021 r. Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, że nie zgłasza udziału w postępowaniu.

3. W piśmie z 10 listopada 2021 r. Prokurator Generalny wniósł o stwierdzenie, że postępowanie w niniejszej sprawie winno zostać umorzone ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

4. W piśmie z 7 lipca 2023 r. Marszałek w imieniu Sejmu wniósł o stwierdzenie, że art. 290 § 2 k.k. w zakresie, w jakim nakłada na sąd obowiązek zasądzenia nawiązki w wysokości podwójnej wartości drzewa, jest zgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 i w związku z art. 2 Konstytucji.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

6 marca 2024 r. wpłynęło do Trybunału Konstytucyjnego postanowienie Sądu Rejonowego w Sierpcu, II Wydział Karny, którym sąd, na podstawie art. 56 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), postanowił wycofać pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego.

W związku z powyższym Trybunał Konstytucyjny, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, postanowił jak w sentencji.